

TRO SOM BÆRER

**KRLE-KUNNSKAP
10. TRINN**

WENCHE LANGELAND (RED.)

NLA
Høgskolen

Copyright – NLA Høgskolen 2020

Grafisk utforming: ImF Media

Trykk: Bodoni AS

Bilder og illustrasjoner:

Bildene/illustrasjonene er hentet fra
Adobe Stock og frie bildedatabaser

ISBN: 978-82-7468-223-8

Innhold

01	Filosofi og filosofisk tenkning	12
02	Etikk og etisk tenkning	28
03	Den store fortellingen	40
04	Profetene	44
05	Brev fra Paulus	56
06	Bibelsyn	70
07	Hans Nielsen Hauge, mannen som endret Norge	84
08	Samisk troshistorie	106
09	Kirkesamfunn	120
10	Kilder til kunnskap om kristendommen	150
11	Møte med sekulære livssyn	164
12	Møte med nyreligiøsitet	184
13	Møte med islam	198
14	Tabell – en oversikt	230
15	Verdier og tro i mediene	240

Forord

Fra 2011 til 2013 ga NLA-Forlaget ut fire lærebøker i serien *Tro som bærer*, med Njål Skrunes og Kristian Helland som redaktører. Det er nå gjort en omfattende revisjon av bøkene. Flere tekster er skrevet om eller er helt nyskrevet, og bøkene har fått ny layout. Den reviderte utgaven av lærebokserien *Tro som bærer* har én bok for hvert av trinnene i ungdomsskolen. Njål Skrunes er redaktør for bøkene for 8. og 9. trinn, og undertegnede er redaktør for boka for 10. trinn.

Utdanningsdirektoratet godkjente våren 2020 en ny læreplan i KRLE for kristne friskoler. Denne er utarbeidet av Kristne Friskolers Forbund. I arbeidet med læreboka for 10. trinn har vi hatt tilgang til kompetansemålene i denne læreplanen, og dermed kunne vi sikre at de tre bøkene i serien samlet sett dekker kompetansemålene. Boka for 10. trinn er bygd opp på samme måte som bøkene for 8. og 9. trinn. Læreboksereien er tilgjengelig digitalt på nettstedet damaris-skole-grs.no. Der finner man i tillegg supplerende undervisningsressurser og relevant fordypningsstoff for lærere, samt lydfiler til bøkene. Det er også publisert en oversikt over hvor de ulike kompetansemålene er dekket i lærebokserien.

I referansegruppen som har arbeidet med boka for 10. trinn, har det vært representanter for kristne friskoler og organisasjoner: Marita Turøy Mbagga (*Danielsen skoler*), Solveig Westermoen (*Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn, DELK*), Olav Sollid (*Kristent Pedagogisk Nettverk, KP-nett*), Erik Alexander Ravnås Aarmo (*Norsk Luthersk Misjonssamband*) og Britt-Ellen Skregelid Birkeland (*Damaris Norge*). Flere av medlemmene i referansegruppen har bidratt med å skrive nye tekster, og alle tekstutkastene har vært nøye gjennomgått i referansegruppen. I tillegg har Margunn Serigstad Dahle, førstelektor ved NLA Høgskolen, skrevet kapitel 15 *Verdier og tro i mediesamfunnet* og kommet med verdifulle innspill til kapittel 11 om sekulære livssyn.

Bilder og illustrasjoner er hentet fra frie bildedatabaser, fra misjonsorganisasjonenes bildearkiv og kjøpt fra andre databaser. I tillegg kommer foto som fotografen har gitt tillatelse til å bruke.

Bibeltekstene som er sitert i boka, er hentet fra Bibelselskapets oversettelse fra 2011 og er brukt med Bibelselskapets tillatelse. Rettighetene til boka ligger hos NLA Høgskolen. Det må ikke kopieres fra boka i strid med åndsverkloven.

Wenche Langeland

redaktør

Bergen, august 2020

TIL BRUKERNE AV LÆREBOKA

Kjære lærere!

Læreboka er et hjelpemiddel i undervisningen, og det er du som læreren, som bestemmer hvordan den skal brukes. Vi håper at læreboka kan bidra til å skape læring og at elevene kan nå fram til de målene som er satt for faget og for skolens samlede oppgave.

Faginnhold

Læreboka for 10. trinn henter stoff fra ulike områder av faget: filosofi og etisk tenkning, bibelkunnskap, historiske endringsprosesser preget av kristnes tro, kirkesamfunn, trosuttrykk og kristendommen i kulturen, andre religioner og livssyn, og tro og verdier i mediesamfunnet. De ulike delene er markert med egne fargekoder.

De to første kapitlene gir en grunnleggende innføring i filosofisk og etisk tenkning. I læreplanen utarbeidet av Kristne Friskolers Forbund står det under kjerneelementet «Utforsking av eksistensielle spørsmål og svar»: «Faget skal gi rom for refleksjon, filosofisk samtale og undring ved å utforske eksistensielle spørsmål. Elevene skal også kunne forholde seg til spørsmål det er dyp uenighet om.» Det er vår anbefaling at elevene starter med å arbeide med de to første kapitlene slik at de kan bli mer bevisste på sin egen måte å tenke og argumentere på, og forhåpentligvis ha med seg denne kunnskapen i samtaler og diskusjoner om ulike temaer gjennom hele skoleåret. Læreren kan likevel velge å følge en annen rekkefølge dersom det passer bedre for elevene.

Bibelstoffet bygger videre på det som står om Bibelen i bøkene for 8. og 9. trinn. Det er et mål for hele bokserien at elevene skal få hjelp til å se Bibelen i sammenheng og oppdage den røde tråden. Kristne mennesker tolker Bibelen ulikt, og en enkel innføring i ulike bibelsyn er ment å være en hjelp til å forstå hvorfor det er slik. Bibeltekstene er hentet fra Bibelselskapets oversettelse fra 2011. De er brukt i samsvar med sitatretten og i forståelse med Bibelselskapet.

I kapitlet om kirkesamfunn har vi valgt å ta med store kirkesamfunn og kirkesamfunn som driver kristne skoler i Norge. Læreren må velge hvor mange kirkesamfunn elevene skal gjøres kjent med, for det vil være omfattende og tidkrevende å gå like grundig inn på alle.

Etter kapitlene om sekulære livssyn, nyreligiøsitet og islam, følger en tabell hvor religioner og livssyn blir presentert i stikkordsform. En slik tabell er ment å gi et overblikk, men den er en sterk forenkling av kunnskapsstoffet, og det er viktig at læreren hjelper elevene til å forstå og bruke tabellen rett.

Kapitlet Verdier og tro i mediesamfunnet har vi plassert til slutt, slik at elevene skal ha best mulig kunnskap om ulike religioner og livssyn før de arbeider med dette temaet. Det er likevel mulig å lese kapitlet tidligere i løpet, men det bør uansett komme etter kapittel 11, fordi elevene her lærer om hva et livssyn er.

Fordypning

De ulike kristne skolene har forskjellige timetallsressurser til bruk i faget. Det gjør at noen skoler har mer tid til å fordype seg enn det andre skoler har. Vi har prøvd å ta hensyn til dette ved å markere noe av stoffet som fordypning.

Det er også forskjell på elevenes forkunnskaper og deres kjennskap til faget. Noen kommer til ungdomstrinnet fra en kristen barneskole, mens andre kommer fra den offentlige skolen. Når elevenes faglige bakgrunn spriker, skaper det spesielle pedagogiske utfordringer for lærerne. De må bruke ulike læringsstrategier for å gi tilpasset opplæring.

Det nye læreplanverket understreker betydningen av fordypning i fagene. Vi har prøvd å markere hvilket kunnskapsinnhold vi mener krever mer av elevene og hvilke oppgaver som krever mer dybdeforståelse.

I egne tekstbokser vil dere finne supplerende forklaringer og opplysninger. En del fagord er også forklart i den løpende teksten. I tillegg kan tekstene inneholde ord og begreper som ikke alle elevene forstår på grunn av ulike forkunnskaper, og som læreren da bør forklare. Det er et mål at elevene lærer nye fagord som gir grunnlag for ny innsikt og forståelse i faget.

Læringsmål

Valg av stoff for hele læreverket har skjedd ut fra et overordnet perspektiv: Undervisningen i faget skal bygge opp om sentral og grunnleggende kristen kunnskap. Kjennskapet til kristen tro, tenkning og livsførsel skal gi grunnlag for tro og veiledning for livet i møte med en utfordrende og stadig mer sekulær kultur. Læringsmålene som hvert kapittel starter med, skal til sammen vise veien mot kompetansemålene i faget på ungdomstrinnet.

Tverrfaglige tema

Den nye læreplanen gjeldende fra 2020 har innført tre obligatoriske tverrfaglige tema: Folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling. Dette er tema som blir aktualisert blant annet gjennom kapitlet om etisk tekning, men også i andre kapitler. En oversikt som peker på stoff fra ulike kapitler som berører de tverrfaglige temaene, er tilgjengelig på nettsiden til Damaris Norge: damaris-skole-grs.no.

Grunnleggende ferdigheter

De grunnleggende ferdighetene er godt ivaretatt i oppgavene. Disse innbyr til både lesing, skriving, muntlig samtale, nettbaserte oppgaver og i noen sammenhenger også til bruk av relevante matematiske begreper i ulike situasjoner.

Bilder og illustrasjoner

Boka har tatt inn en lang rekke bilder, både kunstbilder og mer ordinære illustrasjonsfoto. Bildene kan bidra til undring og ettertanke, være utgangspunkt for samtaler, og bør brukes aktivt i undervisningen.

Oppgaver

Det er brukt tre typer oppgaver. Oppgavene under overskriften «Husker du?» sikter på kunnskapslæring, og de forholder seg til læringsmålene og tekstinholdet i det aktuelle kapitlet. Disse oppgavene fungerer som en oppsummering av hovedinnholdet i kapitlet.

Fordypningsoppgavene reiser spørsmål til diskusjon og til aktualisering av kunnskapen. Her er det også tatt inn praktiske og kreative oppgaver.

Utforskningsoppgavene setter elevene på sporet av ny innsikt som går lenger enn det tekstene i boka legger opp til.

Vi forutsetter ikke at alle elevene skal arbeide med alle oppgavene. Læreren må bruke oppgavene ut fra sitt kjennskap til klassen og til hver enkelt elev. Oppgavene kan brukes både som individuelle oppgaver og som gruppeoppgaver.

Supplerende ressurser

På nettstedet damaris-skole-grs.no finner du supplerende undervisningsressurser og fordypningsstoff for lærere. Videre får du tilgang til læreboken som pdf-fil på nettstedet når din skole har kjøpt det nødvendige antall bøker – tilsvarende elevtallet på hvert trinn. Tilgangen til pdf-filen krever passord, mens alle andre ressurser ligger åpne.

Kjære elever!

Tro som bærer er en annerledes bok enn mange andre lærebøker. Den skal oppmuntre til kristen tro og refleksjon rundt hva kristen tro betyr for eget liv. Du blir også kjent med bakgrunnen for andre religioner og livssyn, slik at du kan forstå og møte de som tilhører andre religioner og livssyn med respekt. Boken er delt inn i kapitler etter tema. Hvert kapittel inneholder læringsmål, lesestoff, bilder og illustrasjoner, i tillegg til oppgaver knyttet til temaet.

Læringsmål

Hvert kapittel starter med læringsmålene du skal ha nådd etter å ha arbeidet med kapitlet. Det kan være lurt å gå gjennom læringsmålene før du starter å arbeide med kapitlet. Læringsmålene skal hjelpe deg til å få oversikt og se sammenhenger i det du leser.

Lesestrategier

Vi kan lese på mange måter, og alle har sine fordeler. Før du leser bør du se på bildene, lese overskriftene og tenke gjennom hva du forbinder med dette emnet fra før. Dette kan vi kalle førlesing. For å få med detaljer og se stoffet i en sammenheng, bør du lese mer nøye, noe vi kan kalle nærlesing. I noen tilfeller kan det være nyttig å skimlese for å få oversikt over stoffet. De ulike lesestrategiene kan brukes sammen med læringsmålene.

Forskjellige tekster

Noen av tekstene er skilt ut som fordypning. Dette er tekster som gir mer kunnskap og en dypere forståelse av det emnet som behandles i teksten. Disse tekstene trenger ikke alle å lese. Spør læreren om dette hører med til det du skal lese og kunne.

Det er også skilt ut egne avsnitt som forklaringer eller ordforklaringer. Mange av de ordene som forklares, kjenner du kanskje fra før. Men noen vil være nye for deg.

Bilder og illustrasjoner

I hvert kapittel finner du mange forskjellige bilder. Noen av dem er kunstbilder. Gjennom historien har mange kunstnere brukt farge og lys for å få fram hva som

var viktig å se i de ulike begivenhetene som kunstbildet tar fram. Ta tid til å se på bildene og spør deg selv hva kunstneren vil si deg.

Det er også brukt en rekke foto. De viser situasjoner som omtales i teksten i læreboka. Mange av disse situasjonene kjenner du kanskje igjen fra ditt eget liv, eller så har du hørt om noe lignende.

Symboler i margen

I margen i løpende tekst er det brukt et uglesymbol for å markere en *fordypningstekst*. Uglen er et symbol på klokskap.

De tre ulike oppgavetyperne har også fått hvert sitt symbol:

En tent lyspære brukes om *husker du-oppgavene*. Det er tale om viktig kunnskap som er nødvendig å ha på plass når du skal vite hva som er sentralt i et fag.

En oppslått bok brukes om *fordypningsoppgavene*. For å løse slike oppgaver, trengs det både litt ekstra lesing og tenking.

Et forstørrelsesglass brukes om *utforskningsoppgavene*. Det symboliserer at man må utforske det faglige innholdet enda grundigere, og du må ofte studere nye tekster.

Tro som bærer på nett

Bøkene ligger tilgjengelig som pdf og lydfil på damaris-skole-grs.no. Her finner du også andre temaer som er relevante for det du lærer i KRLE-faget.

